

ÚLOHA SPRÁVCE V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ

PAVEL JIŘIČKA

Fakulta sociálně ekonomická, Univerzita J.E.Purkyně v Ústí nad Labem, Česká republika

Abstrakt v rodném jazyce

Jak již vyplývá ze samotného názvu příspěvku jeho hlavním cílem je přiblížit úlohu insolvenčního správce v insolvenčním řízení. Úloha správce je zde vymezena jako soubor práv a povinností, které zákon insolvenčnímu správci v jednotlivých fázích řízení přiznává. Tyto práva a povinnosti jsou dále členěny do skupin podle charakteru činnosti insolvenčního správce v insolvenčním řízení.

Klíčová slova v rodném jazyce

Insolvenční správce, insolvenční řízení, insolvenční soud, dlužník.

Abstract

As it indicated by the title of the contribution, the main objective of the work is to outline the role of the insolvency administrator in the process of filing for bankruptcy protection. The role of the administrator is framed into a set of rights and obligations, to which is the administrator in a given phase legally entitled. These rights and obligations are further linked into groups with the respect to the type of the administrator's activity who is in charge in the given case.

Key words

Insolvency administrator, insolvency proceedings, bankruptcy.

1. INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ

Co je to insolvenční řízení?

Insolvenční řízení je soudní řízení jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení. Tato definice insolvenčního řízení je upravena v ust. § 2 písm. a) insolvenčního zákona (IZ) tj. zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení. Insolvenční řízení je tedy specifické soudní řízení jehož cílem je řešit úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka tj. na základě dokazování nebo osvědčení provedeného insolvenčním soudem zjistit zda je dlužník v úpadku nebo zda mu úpadek hrozí a případně navrhnout způsob jeho řešení.

Samotné insolvenční řízení je možné rozdělit do několika relativně samostatných částí:

- od zahájení insolvenčního řízení do rozhodnutí soudu o úpadku nebo zamítnutí či odmítnutí insolvenčního návrhu
- od rozhodnutí o úpadku do přezkumného jednání
- od přezkumného jednání do ukončení insolvenčního řízení

První část insolvenčního řízení počíná dnem jeho zahájení. Tímto dnem je den, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu a končí rozhodnutím insolvenčního soudu

o úpadku. V této části insolvenčního řízení pak insolvenční soud především zjišťuje zda je dlužník v úpadku nebo zda mu úpadek hrozí. Výsledkem této zjišťovací činnosti soudu je pak rozhodnutí insolvenčního soudu, kterým rozhodne o úpadku dlužníka nebo zamítnutí či odmítnutí insolvenčního návrhu. S rozhodnutím o úpadku může také soud za určitých zákonem stanovených podmínek spojit své rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (konkurzem, reorganizací či oddlužením).

V případě, že insolvenční správce je ustanoven soudem až v rámci rozhodnutí o úpadku do této úvodní části vůbec nezasahuje. Za podmínek stanovených zákonem však může insolvenční soud ustanovit tzv. **předběžného správce** a to ještě před výše uvedeným rozhodnutím o úpadku. Úloha předběžného insolvenčního správce jako soubor práv a povinností je upravena zejména v ust. § 112 IZ. Hlavní povinností předběžného správce v této části řízení je tak především

- provedení opatření ke zjištění dlužníkovy majetku
- provedení opatření k zajištění tohoto majetku
- přezkoumání dlužníkovy účetnictví
- vypracování zprávy o činnosti za podmínek uvedených v § 112 IZ

Druhá část insolvenčního řízení počíná dnem rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku případně ve spojení s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku a končí přezkumným jednáním. V této části řízení dává insolvenční soud prostor věřitelům k přihlášení svých pohledávek a také ustanovuje insolvenčního správce. Pokud jde o úlohu správce v této části insolvenčního řízení lze hovořit o zejména o povinnostech zjišťovacích, administrativních, přezkumných a poradních.

Třetí část insolvenčního řízení počíná dnem skončení přezkumného jednání a trvá do úplného ukončení insolvenčního řízení v závislosti na zvoleném řešení způsobu úpadku. Úloha insolvenčního řízení v této části řízení je upravena zákonem a je taktéž přímo závislá na zvoleném řešení způsobu úpadku.

2. INSOLVENČNÍ SPRÁVCE

Definici pojmu insolvenční správce bychom v právním předpise, který je základním pramenem insolvenčního práva tj. v insolvenčním zákoně, marně hledali. Zde jsou uvedeny zejména okolnosti související s ustanovením správce do jeho funkce, jeho odvolání či zproštění a dále také jeho povinnosti např. k pojištění odpovědnosti za škodu či související s výkonem jeho funkce.

Tento pojem tak upravuje jiný právní předpis a to zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, který v ust. § 2 stanoví, že insolvenčním správcem je

- a. Fyzická osoba, která je oprávněná vykonávat činnost insolvenčního správce
- b. Veřejná obchodní společnost
- c. Zahraniční obchodní společnost

d. Zahraniční sdružení

a to za podmínek dále tímto zákonem stanovených.

3. ÚLOHA SPRÁVCE V INSOLVENČNÍM ŘÍZENÍ

Jakou úlohu má tedy správce v insolvenčním řízení?

Na tuto otázku jsme již částečně odpověděli v úvodních ustanoveních tohoto příspěvku. Pokud bychom úlohu správce v insolvenčním řízení chápali jako soubor jeho práv a povinností mohli bychom obecně konstatovat, že úloha insolvenčního správce tj. výkon jeho práv a povinností v insolvenčním řízení závisí zejména na

- i. části insolvenčního řízení. Jinou úlohu bude jistě insolvenční správce mít v době po ustanovení do funkce insolvenčním soudem před prvním přezkumným jednáním a jinou po tomto přezkumném jednání
- ii. způsobu řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka. Opět jinou úlohu jako soubor práv a povinností bude mít insolvenční správce při řešení úpadku např. konkurzem nebo oddlužením.

ad i. Pokud jde o úlohu správce v řízení v době po ustanovení do funkce insolvenčním soudem v rámci rozhodnutí tohoto soudu o úpadku do doby přezkumného jednání je tato úloha tj. soubor práv a povinností vymezena v první řadě insolvenčním zákonem a dále pokyny insolvenčního soudu uvedenými v jeho rozhodnutí a lze ji charakterizovat jako soubor práv a povinností **administrativní, zjišťovací, přezkumné a poradní** povahy.

V případě vymezení úlohy správce rozhodnutím ins. soudu v této části insolvenčního řízení je nutno konstatovat, že soud vyžaduje po správci splnění zejména těchto základních povinností:

- vypracovat zprávu o činnosti / zprávu o hospodářské situaci dlužníka
- sestavit seznam přihlášených pohledávek
- vyjádřit se ke vhodnosti navrženého způsobu řešení úpadku
- spravovat zjištěný majetek

Povinnosti administrativní

Mezi povinnosti insolvenčního správce v této části insolvenčního řízení, které bychom mohli označit jako povinnosti administrativní povahy lze považovat zejména povinnost sestavit a vést seznam přihlášených pohledávek. Tato povinnost je zakotvena v ust. § 189 odst. 1 a odst. 2 IZ. Administrativní povinností je proto, neboť nevyžaduje od insolvenčního správce výkon jakékoliv další odborné činnosti k jejímu splnění. Jediným úkolem insolvenčního správce je tak přijetí přihlášek pohledávek od insolvenčního soudu a jejich zapracování do seznamu v pořadí dle jejich doručení soudu. Administrativní povinností je také dále povinnost správce výše uvedený seznam pohledávek vést. Tato povinnost úzce souvisí s oprávněním účastníků řízení nahlédnout do tohoto seznamu a také do dokladů, na jejichž základě by sestaven.

K povinnostem administrativním patří dále povinnost doručovací. Insolvenční zákon stanoví správci povinnost písemně vyrozumět ve vybraných případech účastníky insolvenčního řízení a zároveň stanoví způsob doručení. Pokud doručuje správce písemnosti týkající se insolvenčního řízení osobně, má při tom postavení soudního doručovatele.

Povinnosti přezkumné

Další povinností insolvenčního správce, jejíž splnění je zákonem požadováno ještě před přezkumným jednáním, je povinnost přezkumu podaných přihlášek a to zejména podle přiložených dokladů a podle účetnictví dlužníka dle ust. § 188 IZ. Insolvenční správce v této souvislosti zkoumá přihlášenou pohledávku co do její pravosti, výše a pořadí. V rámci této přezkumné činnosti může insolvenční správce provést vlastní šetření v případě pochybnosti týkající se přihlášené pohledávky a využít součinnosti orgánů, které jsou povinny mu ji poskytnout.

Povinnosti zjišťovací

Tuto povinnost insolvenční zákon ukládá IS přímo v ust. § 209 IZ v souvislosti se zjišťováním majetkové podstaty. Jedná se zejména o povinnost IS zjistit majetek patřící do majetkové podstaty dlužníka. S touto povinností však úzce souvisí naopak oprávnění IS vyžadovat součinnost orgánů veřejné správy spočívající v poskytnutí údajů o majetku dlužníka a některé další údaje, které jsou důležité pro výkon správy. IS je také oprávněn provádět vlastní šetření o tom, zda do majetkové podstaty nepatří i jiné věci, práva, pohledávky a majetkové hodnoty než ty, které dlužník uvedl v seznamu svého majetku. V rámci tohoto vlastního šetření je IS oprávněn se souhlasem insolvenčního soudu provést prohlídku bytu, sídla, místa podnikání dlužníka. Insolvenční správce je dokonce oprávněn zapsat do soupisu majetkové podstaty na základě vlastního šetření věci, práva, pohledávky a jiné majetkové hodnoty, které nenáleží dlužníku nebo jejichž zahrnutí do majetkové podstaty je sporné zejména proto, že k nim třetí osoba uplatňuje práva, která to vylučují.

Povinnost zjišťovací tj. povinnost IS zjistit potřebné údaje vyplývá dále např. z ust. § 149 odst. 3 IZ, který stanoví, že k tomu, aby mohl insolvenční soud rozhodnout o způsobu řešení úpadku musí být projednána tzv. zpráva insolvenčního správce o jeho dosavadní činnosti. Insolvenční zákon v této souvislosti přímo nestanoví co by mělo být obsahem zprávy o činnosti avšak vzhledem k tomu, že tato zpráva je důležitým podkladem pro rozhodnutí o způsobu řešení úpadku měla by zejména obsahovat okolnosti týkající se osobních a majetkových poměrů dlužníka. K tomu, aby insolvenční správce správně a úplně zjistil majetkové poměry dlužníka je třeba vždy vycházet v první řadě z podkladů, které předkládá insolvenčnímu soudu dlužník tj. seznam majetku, a dále z vlastních šetření. Tímto postupem tak IS získá zejména údaje o tom jaký majetek tvoří majetkovou podstatu dlužníka a rozsah jeho závazků.

Povinnost poradní

Povinnost poradní je vyjádřena v ust. § 149 odst. 3 IZ, kdy k rozhodnutí soudu o způsobu řešení úpadku je vždy třeba vyjádření IS o vhodnosti navrženého způsobu řešení úpadku. Z tohoto ustanovení zákona je zřejmé, že insolvenční soud při svém rozhodování o způsobu řešení úpadku přihlédne k vyjádření IS, který ze své činnosti zná nebo by měl znát podstatné okolnosti, které by mohli mít vliv na konečné rozhodnutí soudu o způsobu řešení úpadku.

Kontaktní údaje na autora – email:

pavel.jiricka@centrum.cz